

ҒӘРЕЗСИЗ ӨЗБЕКСТАНЫЗГА ЖЕТИ ЖЫЛ

«ИНСОН ВА ҚОУН»

Газета 1998-жыл
1—сентябрьден
шыға баслады.

29—АВГУСТ
1998 жыл
№24 (69)
ШЕМБИ

сатыуда еркин баҳада

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҲУҚЫҚ ҚОРҒАҮ ҮЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК-ҲУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

КУШ — ӘДИЛЛІКТЕ

ADAM NIZAM

Сыйлықларыңыз құтты болсын!

ӨЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒӘРЕЗСИЗЛИГИНИҢ ЖЕТИ
ЖЫЛЛЫГЫНА БАЙЛАНЫСЛЫ ИЛИМ, ДЕНСАУЛЫҚТЫ САҚЛАУ,
МӘДЕНИЯТ, АГАРТЫУ, ҒАЛАБА ХАБАР ҚУРАЛЛАРЫ ҲӘМ
СОЦИАЛЛЫҚ САЛАНЫҢ БИР ТОПАР ҲЫЗМЕТКЕРЛЕРИН
СИЙЛЫҚЛАУ ҲАҚҚЫНДА

ӨЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТИНИҢ ПӘРМАНЫ

телевидениесиниң көркем-драмалық көрсетілүери бөлиминиң баслығы

Сейтназарова Миригүл Абдухалиқовна — Нөкис районлық орайлық емлеу хананың участкалық шыпакери

Республикада физикалық ҳәм руўхий жақтан денсаулықты өзіндіктердің үлкен үлесі, соңдай-ақ жақсылықтардың үлкен үлесі, илмінің ҳәм жәмиеттілік ҳызыметтері, жәмиетшилік төрепинен тән алғынан мийнеттілік үшін сыйлықланысы:

I дәрежелі «Саламат әүләд үшін»
ордени менен

Пирлепесов Генжебай Әтамбетович — Нөкис қаласының балалар емлеу ханасының бас шыпакери

II дәрежелі «Саламат әүләд үшін»
ордени менен

Низаматдинова Оразгүл Уснатдиновна — Кегейли районлық орайлық емлеу хананың участкалық шыпакери

хананың балалар бөлиминиң баслығы

Республикада өзіндіктердің үлкен үлесі, соңдай-ақ жақсылықтардың үлкен үлесі, илмінің ҳәм жәмиеттілік ҳызыметтері, жәмиетшилік төрепинен тән алғынан мийнеттілік үшін сыйлықланысы:

«Шұхрат» медалы менен

Карибаев Дүзелбай Генжебаевич — Нөкис қаласының балалар емлеу ханасының бас шыпакери

Уринов Базарбай — Еллікқала районлық поликлиника баслығы

Хамидов Ҳуснитдин — Республика Илимдер академиясы Қарақалпақстан бөлиминиң тил ҳәм әдебият институтының бас шыпакери

Елимизде илмиди, билимлendirиүди, денсаулық сақлауды, мәдениятты, көркем өнерди, спорты раýажландырыға ылайықты үлес қосқаны, көп жылдық нәтийжеде мийнети, соңдай-ақ жәмиеттілік жумысқа белсene қатпасқаны ушын үйретмели атақтар берилсін:

«Өзбекстан Республикасының ҳалық артисти»

Сапарова Райхан Халмуратовна — С. Ҳожаниязов атындағы Қарақалпақ мәмлекеттік Ҳас тамашагойлер театрының директоры

«Өзбекстан Республикасына мийнети сиңген жаслар устазы»

Матжанов Жаңбырғыл Сейтжанович — Қарақалпақстан экономика ҳәм исбатарменлик колледжинин директоры

«Өзбекстан Республикасына мийнети сиңген ҳалық билимлendirиү

хызыметкері»

Жумамуратов Женисбай Шарibaевич — Нөкис қаласының Қарақалпақстан педагогикалық лицеинин директоры

«Өзбекстан Республикасының Президенти И. ҚӘРИМОВ. Ташкент қаласы, 1998-жыл, 27-август.

ӨЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒӘРЕЗСИЗЛИГИНИҢ ЖЕТИ
ЖЫЛЛЫГЫНА БАЙЛАНЫСЛЫ МӘМЛЕКЕТЛІК
ҲЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ, ӨНДИРИС ҲӘМ СОЦИАЛЛЫҚ-
ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЛА ЖУМЫСШЫЛАРЫНЫҢ БИР ТОПАРЫН
СИЙЛЫҚЛАУ ҲАҚҚЫНДА

ӨЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТИНИҢ ПӘРМАНЫ

стан Республикасы Мойнақ районы «Әмбүдардя» жәмәттік хожалығының балықшысы

Өтежанов Қобейсін — Қарақалпақстан Республикасы Бозатау районы «Еркіндердя» аүйлі хожалық ижарашылары ассоциациясының шопаны

Федоров Петер Демьянович — Қарақалпақстан Республикасы Қараөзек районы «Қаракөл» акционерлік жәмәттінің ижарашылары

дәрдя» жабық түрдеги акционерлік жәмәттінің бас агрономы

Айтбаева Забира — Қарақалпақстан Республикасы Нөкис районы электр байланысындағы үзелінің байланысшысы

Артыков Турдымурат — Қарақалпақстан Республикасы Кегейли районы «Халқабад мамыры» акционерлік жәмәттінің бас энергетиги

Базарбаева Абдан Нурымбетовна — Өзбекстан Қызыл Ярым ай жәмәтті Қарақалпақстан бөлиминиң баслығы

Балтабаев Жұмабай Тансықович — Қарақалпақстан Республикасы аүйлі ҳәм суу хожалық министрлігі жаңындағы «Қызықеткен» каналы басқармасы баслығы

Жақсымуратов Тәцел — Қарақалпақстан Республикасы Қанлықол районы М. Нурмухаммедов атындағы дийқанфермер хожалықтары ассоциациясының баслығы

Ибраимов Жаұмытбай — Қарақалпақстан Республикасы Хожели районы «Бегіл» дийқан-фермер ассоциациясының бригадири

Казаков Жуманазар — Қарақалпақстан Республикасы Еллікқала районының екинши коштеги механизацияласқан колониинаның ағаш устасы

Кожетов Нуратдин Тұрамуратович — Қарақалпақстан Республикасы Беруни районы «Азат» дийқан-фермер ассоциациясының бас фермери

Сабуров Сүйинишибай — Қарақалпақстан Республикасы Қанлықол районы «Кулаң» аүйлы пұқаралар жынысының баслығы

Серекеев Муратбай Зарымбетович — Қарақалпақстан Республикасы Шоманай районы О. Коккозов атындағы дийқанфермер хожалықтары ассоциациясының кооперативи баслығы

Темеріянова Флора Шарифянновна — Қарақалпақстан Республикасы Әмбүдардя районы «Әмбүдардя» жаңындағы әсияттік әсияттік дүкән базасы

Трубников Геннадий Александрович — Қарақалпақстан Республикасы Тақыятае ГРЭС инициалық электр слесары

Көп жылдық мийнети ҳәм санаатты, құрылышты, транспортты, байланысты, аүйлі ҳәм суу хожалығын, ҳызымет көрсетіүү үзелінің үлкен ҳызыметтері ушын үйретмели атақтар берилсін:

«Өзбекстан Республикасына мийнети сиңген транспорт ҳызыметкери»

Баймуратов Нердебай — Қарақалпақстан Республикасы Нөкис қаласы «Боран» акционерлік жәмәттінің машина айдаушысы

«Өзбекстан Республикасына мийнети сиңген шарға»

Малекеев Эдесбай — Қарақалпақстан Республикасы Тахтакөпир районы «Жаңадәр» жәмәттік хожалығының ағаш шопаны

«Өзбекстан Республикасының Президенти И. ҚӘРИМОВ. Ташкент қаласы, 1998-жыл, 28-август.

ӨЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒӘРЕЗСИЗЛИГИНИҢ ЖЕТИ
ЖЫЛЛЫГЫНА БАЙЛАНЫСЛЫ ҲУҚЫҚ ҚОРҒАҮ
ҮЙЫМЛАРЫНЫҢ, ҚОРҒАНЫ ҲӘМ АЙРЫҚША ЖАҒДАЙЛАР
БОЙЫНША МИНИСТРИЛІКТЕРДІҢ БИР ТОПАР
ҲЫЗМЕТКЕРЛЕРИН СИЙЛЫҚЛАУ ҲАҚҚЫНДА

ӨЗБЕКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТИНИҢ ПӘРМАНЫ

Республикада миллий қәүипсизлікten ҳәм социалдық салада, басқаруу үйимларында үзак жыл ҳужданы мийнети үшін, халықтар арасында дослықты ҳәм татылышты беккемлеүге қосқан салмаңы үлесі үшін, соңдай-ақ Үштап алдындағы ҳызыметтері үшін сыйлықланысы:

«Дослық» ордени менен

Алапазаров Бекназар — Қарақалпақстан Республикасының прокуроры

сақлау, республикада ҳуқық төртибии беккемлеү ишине ылайықты үлес қосқаны жөне Үштап алдындағы қорғаны үйінде үлкен ҳызыметтері үшін сыйлықланысы:

«Шұхрат» медалы менен

Дәүлетмуратов Оразлы Мәмбеталиевич — Нөкис қаласының салық инспекциясының бас инспекторы

«Өзбекстан Республикасының Президенти И. ҚӘРИМОВ. Ташкент қаласы, 1998-жыл, 27-август,

1991 1—СЕНТЯБР РЕСПУБЛИКАМИЗ

Толыбай ҚАБУЛОВ
Қарақалпақстан халық шайыры

ГЕРЕЗСИЗЛИК ҚОСЫҒЫ

Хәзир гәрээсизлик заман,
Еркин нәпес алар адам.
Ана жүртүм Түркстанда,
Турмыслар шад, ел абадан.
Шаңарақлар бәлент болып,
Халқым мудам той тойласын!
Еркинлик мол даўлет болып,
Еллэр оны байрамласын.
Өзбекстан — Уатанымыз,
Азат елдин адамымыз.
Уллылыққа уран еттик,
Даңқлы ата-бабаны биз.
Ата жүртта адамлардын,
Хеш ким райын қайтармасын.
Мәртлер сайран етсін ҳәр күн,
Мустақиллик майданларын.
Арал, Эмиү бойларында,
Оның қыр ҳәм ойларында,
Әмир йошы бийдүйүш етер,
Жәзийраның жайранын да.
Дос-тууысқан болып ҳәммө,
Құслар қөкте сайранласын.
Бизлер өнип-өсken елге,
Көрген көзлер ҳайран қалсын.
Ташкент, Нөкис пайтахтымыз,
Гүлдей болып жайна турмыз.
Бәлент көкке көтерейик,
Желбиретип байрақты биз.
Гәрээсизлик айдын жолда,
Уатанымыз нур жайнасын.
Халық ның қәдем таслап алға,
Еркинлиkti байрамласын.

— Мустақилликимиз туфайли дүнеге келгандык үүкүй нашримиз «Адам ҳәм Нызам» газетаси ахолига кенг тарқалиб, ҳозирги вақтда энг күп нусхада чоп этиладиган нашрлардан бирига айланди. Ҳүкүмият давлат қуришда, ахолининг ҳүкүмият маданиятini юксалтириб бориша, «Адам ҳәм Нызам» газетасининг меңнат жамоасига муваффақият тилаб қоламан,—деди Беруний тумани ИИБ вояга етмaganлар билан ишлаш бүйича нозири, милиция старшинаси Гулнара Қабулова.

— Гәрээсизлик, Мустақиллик не берди?
— Жерге сепкен туқым қалмай көгерди.
Ошақтың басынан басланып Уатан, Дос, тууысқан болып адамга—адам, Дәбдебели сөздин бәри төнерди..

— Гәрээсизлик жети жылда не берди?
— Шайырлар да қолға алды кәлемди.
Науайыдан сауат ашып Бердақ та, Қайтып таққан жүзик болып, бармақка, Таң қалдырыды бүгни пүткіл әлемди..

Одамзод борки, авлод—аждоди,
Ватанинн тарихини билишни истайды

Узликин аялаш тарихини билишдан бошланади

Фақат баҳс, мунозара, таҳлил меваси бўлган хуносаларгина бизга тўғри йўл кўрсатади

Маънавият, маърифатни тарғиб килиш ҳар бир зиёлиниң виждан ишидир

Инсон учун тарихидан жудо бўлиши—ҳаётдан жудо бўлиш демакдир

Тарихий хотираси бор инсон—иордари инсон

Тарих сабоқлари инсонни ҳушёрликка ўргатади

Узбек том маънода бунёдкордир.

ИСЛОМ ҚАРИМОВ

Биз халқни маданияти, маънавияти орқали биламиз

Биз ўзбеклигимиздан фахрланамиз, ғурурланамиз

Ҳар бир халқ ўз тарихини ҳар хил таъсир ва тажовузлардан асраши керак

Ҳаққоний тарихини билмасдан турбид ўзликин аялаш мумкин эмас

Узбек халқининг илиги тўқ, бақувват

Тарих — халқ маънавиятининг асосидир

Биз Берунийларга, Бухорийларга, Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Мирзо Бобурларга ворисмиз

Фан жамият тараққиётини олга силжитувчи куч, воситадир.

ӨЗ ҲҮҚЫҚЫМЫЗДЫ БИЛЕЙИК

Ҳәр бир пуқара өз ҳүқық ҳәм еркинликлерин қорғап, лаўзымлы адамлардың нызамсыз ҳөрекетлери ҳақында судка шағым етиў ҳағдайларды болса ушырасын турады. Ҳәр қандай басының нызам талапларын турлай түрде бузып өзгелердин ар-намысын аяқ астын етиўине жол қойылмайды.

Деген менен усы талапларды тольық түсингейтуғын, түсінсе де бойсыйнұра ҳөрекет етеге бермейтуғын мәкеме басылары үстинен шағым етиў ҳағдайларды болса ушырасын турады. Бул айрым ҳағдайларда өз көрхана-сыйдағы исшилдерди нызамын түрде жумыстан босатыу, мийнет дем алысының берилмей болса, төгде көлтирилген мораллық ҳәм материаллық зиянды ондиріп беріуді сораның менен шекленеди.

Мысал ушын, Нөкис қалалық, судың үсы жылы 20 январь күнги бийлиги менен Отамбетов Қайырбай өзиниң «Қарақалпақстан жолларды илимий изертлеў ҳәм жойбарлаў институты»ндагы бурынғы инженерлік лаўзымына кайта тикленген. Ол дәслепки ўақыттары усы мәкемеде инженер болып ислеп жүрип нызамын түрде жумысшынан босатылған. Бул қате-кемшилдиктер қорғап, Қ. Отамбетов өз әрнәнә қайта тикленди ҳәм мәжбүрий бос жүрген ўақыттарынан материаллық зиянды менен шекленеди.

Пуқара Келимбетов Нурахан «ҚҚРесагроқурылсы» бирлесспесине қарасы МСПМК—312 мәкемесинде шоғёр болып ислеп жүрип 1994 жылы 30 июняда оң аяғынан жаракат алыш 1995-жылдан баслап 80% мийнетке үқыптылығын жогалтқанын ушын 2-топар маийпшықта шығып напақа алыш отырған. Ол 1997-жылы қайтадан ВТЭК дән тексеріндең откергендеги оның мийнетке үқыбы 50% жойтылған деп 2-топар маийпшықты менен «мүддесіз» қалдырылған бирақ МСПМК мәкемеси тәрәнине Н. Келимбетов берилетуғын ма-

йыллық напақасын 1997 жылдың сентябрь—декабрь айлары ушын 80% есабында 4458 сүм 48 тийин, 1998 жылдың январь—июнь айлары ушын 50% есабында 4179 сүм 84 тийин, улутба 8638 сүм 32 тийин напақа пуллары орынсыз жағдайлар менен төленбей қалған. Бул жағдайлар ис бойынша топланған материаллар, мағлұматтар менен тастықланып дауа арза толығы менен жанаатланыпты.

Булардан басқа да мазмундагы көлпеген дауа арзалар келип түседи. Пуқара П. Абулов семьялы, 2 баласы оар. КМК индустрисында гербиш ериүши болып ислеп алып алады. Од

бул ис ҳақыларын үйине апармай спиртли иниминшилдер үшінде қаралған жағдайлар менен төленбей қалған. Бул жағдайлар ис бойынша топланған материаллар, мағлұматтар менен тастықланып дауа арза толығы менен жанаатланыпты.

Баланың жақсы, әдеп-икрамлы болғаны ата-ана ушын үлкен баҳыт әлбетте. Ҳеш бир ата-ана өз перзентин жаман—болсын демеїді, бирақ айырым ўақытларда бала тәрбиясына итібарсыз қарал олардың жүргешін менен қызықпай арқанынласып кетемиз. Мине усындаи арқайылыц наийесинде жағдайларга барып согамыз.

Халқабад қаласындағы №2 орта мектептің оқыуышы 1983 жылы тууылған Үқлас Ниязовтың мына бир исинән де, еле он гүлениң бир гүли ашылмаган 4 жасар үлшадтың да омиринде мәңгі дақ болып қалды.

Үқлас Кегейли район Халқабад ширкеттер бирлесспеси аймағында пахта атывының бойында ойнап жүрген 1993 жылы тууылған Үлшадты услап алып барылды. Ис бойынша топланған материаллар айыланыптың өз корсетпелері, бир неше гүлардың корсетпелері менен төлькө дәліллениң ҳәм айыланыптың өз қылмысына ылайыц жазаланды. Үклас оспириим тәрепинен исленген бол қылмыстың жүз бериүине және кимлер себепши деген сорау тууылдырыссыз. Бул сорауга тек ғана ата-ана себепши деудің өзи қының өлбетте. Соңың ушын да тек ғана гунаны ата-анаға таққанымыз наудурыс болады.

Сонлықтан, Үқлас Ниязовтың билим алып атырган Халқабад қаласындағы №2 орта мектептің директоры, тәрбия ислери бойынша орынбасары, оқыу ислери бойынша орынбасарлары оқыуышылардың тәртип-интизами, оқыуға қызығындылығы, әдеп-икрамлыларына немірайды қараганларын есапта алыш, олар ислеп турған лаўзымдарынан босатылды. Дұрыс, шаралар көрді, бирақ еле аўзынан сарысы кетпеген қызылақтың жүргешінде бир омирға түсек дәктиң орын қалай толтырып мүмкін?

Мине оқыуышлар да жазғы дем алысадарын тамамлап, оз ана мектеплерине қайта оралып атыр. Биз оқыуышларга билим берин атырган тәрбияшы, устазлардан жаңа оқыу жылында оғыуышлардың оқыу барысларына, толим-тәрбия, әдеп-икрам мөселелерине. Ана Устанды сүйнүгө, оның садық үл-қызылары болығу тәрбиялайды еле де болса жақсы жола қойса екей, — деген келеди.

Турмысымызға

ЖАТ ИЛЛЕТ

Бүгинги күнде жаслар тәрбиясына ҳүкиметимиз тәрепинен айрықша әхмийет берилеп атыр. Олардың оқып онлим алыўы ушын мәмлекет тәрепинен барлық мүмкіншіліклер жаратылып берилди. Ҳәр бир жастың өз биимин, дүнья танысын, мәденияттың асыруйы ушын шет елдерде билим алыўына кең жол анылған. Республикалық бойынша гәрээсизликке ерискен дәүирден басласап көплеген жаслар оның усындаи шет мәмлекетлерде оқып билім алып келип атыр.

Баланың жақсы, әдеп-икрамлы болғаны ата-ана ушын үлкен баҳыт әлбетте. Ҳеш бир ата-ана өз перзентин жаман—болсын демеїді, бирақ айырым ўақытларда бала тәрбиясына итібарсыз қарал олардың жүргешін менен қызықпай арқанынласып кетемиз. Мине усындаи арқайылыц наийесинде жағдайларга барып согамыз.

Халқабад қаласындағы №2 орта мектептің оқыуышы 1983 жылы тууылған Үқлас Ниязовтың мына бир исинән де, еле он гүлениң бир гүли ашылмаган 4 жасар үлшадтың да омиринде мәңгі дақ болып қалды.

Үклас Кегейли район Халқабад ширкеттер бирлесспеси аймағында пахта атывының бойында ойнап жүрген 1993 жылы тууылған Үлшадты услап алып барылды. Ис бойынша топланған материаллар айыланыптың өз корсетпелері, бир неше гүлардың корсетпелері менен төлькө дәліллениң ҳәм айыланыптың өз қылмысына ылайыц жазаланды. Үклас оспириим тәрепинен исленген бол қылмыстың жүз бериүине және кимлер себепши деген сорау тууылдырыссыз. Бул сорауга тек ғана ата-ана себепши деудің өзи қының өлбетте. Соңың ушын да тек ғана гунаны ата-анаға таққанымыз наудурыс болады.

Сонлықтан, Үқлас Ниязовтың билим алып атырган Халқабад қаласындағы №2 орта мектептің директоры, тәрбия ислери бойынша орынбасары, оқыу ислери бойынша орынбасарлары оқыуышылардың тәртип-интизами, оқыуға қызығындылығы, әдеп-икрамлыларына немірайды қараганларын есапта алыш, олар ислеп турған лаўзымдарынан босатылды. Дұрыс, шаралар көрді, бирақ еле аўзынан сарысы кетпеген қызылақтың жүргешінде бир омирға түсек дәктиң орын қалай толтырып мүмкін?

Мине оқыуышлар да жазғы дем алысадарын тамамлап, оз ана мектеплерине қайта оралып атыр. Биз оқыуышларга билим берин атырган тәрбияшы, устазлардан жаңа оқыу жылында оғыуышлардың оқыу барысларына, толим-тәрбия, әдеп-икрам мөселелерине. Ана Устанды сүйнүгө, оның садық үл-қызылары болығу тәрбиялайды еле де болса жақсы жола қойса екей, — деген келеди.

(Атлары озгертилип алдыны),
П. САМАМБЕТОВ,
Кегейли район прокуроры, одиллик киши көзеспесиси.

